

Europos regionų komiteto nuomonė dėl Atsakomybės už vietos energetiką modelių ir vietos energetikos bendruomenių vaidmens vykstant energetikos pertvarkai Europoje

(2019/C 86/05)

Pranešėja: Mariana GÂJU (RO/PES), Konstancos departamento Kumpenos savivaldybės merė

Pamatinis dokumentas: Tarybai pirmininkaujančios Austrijos prašymas pateikti nuomonę

POLITIKOS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Pagrindinės išvados

1. pripažįsta, kad energetikos sektorius yra ypač svarbus ekonominiam ir socialiniam vystymuisi ir kad konkrečios šalies piliečių gyvenimo kokybė, ekonomikos augimas ir konkurencingumas galimi tik, jei joje užtikrinama energija už prieinamą kainą ir minimalus poveikis aplinkai;
2. pabrėžia, kad energija yra labai svarbus veiksnys vietos bendruomenių ekonomikoje, nes ji sudaro vietos lygmens pramonės gamybos ir paslaugų sąnaudų dalį ir daro poveikį šeimų ūkių perkamajai galiai, nes energijos paslaugomis patenkinami šildymo, karšto vandens, kondicionavimo, maisto ruošimo ir saugojimo, prieigos prie informacijos ir kt. poreikiai;
3. pabrėžia, kad bendruomenių iniciatyvas, pagrįstas vietos lygmens bendrais sprendimais, gali pasiūlyti fiziniai asmenys ar grupė fizinių asmenų, mažos įmonės ar vietos valdžios institucijos, šeimų ūkiai, kurie gali veikti savarankiškai arba priklausydami organizacijai; vietos energetikos bendruomenės gali atlikti svarbų vaidmenį vykstant energetikos pertvarkai ir paskatinti tvirtą ir vietos bendruomenėms ir visai Europai naudingą energijos technologijų kūrimą;
4. norėtų atkreipti dėmesį, kad regioniniai ir administraciniai subjektai gali kontroliuoti (arba iš dalies) energetikos sistemas tik per paslaugų grąžinimą savivaldybių žinion ir decentralizaciją arba dalyvaujimąjį valdymą partnerystės arba energetikos kooperatyvų, kurie įrodo savo vertingumą skatindami visuomenės iniciatyvas energetikos srityje, forma;
5. pažymi, kad bendruomeninių energetikos iniciatyvos pagal organizacinę struktūrą gali būti įvairaus juridinio statuso: partnerystės su vietos valdžios institucijomis (įskaitant viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę (VPSP)), kooperatyvai, bendruomenių fondai, ribotos atsakomybės bendrovės, pelno nesiekiančios klientų išlaikomos įmonės, būsto asociacijos ar savivaldybės nekilnojamo turto įmonės;
6. pažymi, kad vietos energetikos bendruomenės gali veiksmingai valdyti energetiką bendruomenės lygmeniu, įskaitant elektros energijos gamybą, skirstymą ir vartojimą arba centralizuoto šildymo ir vėsinimo sistemas, nepriklausomai nuo to, ar jos sujungtos su vietos skirstomosiomis sistemomis;
7. mano, kad energetikos bendruomenės gali turėti priemonių įtraukti piliečius į energetikos pertvarką, taigi ir į tvirtos ekonomikos vystymą, pavyzdžiui, sudaryti palankias sąlygas diegti tvirtas energetikos technologijas, kurios būtų naudingos vietos bendruomenėms ir paskatintų priimti atsakomybę už anglies pėdsaką;
8. primena, kad atsakomybė už vietos energetiką yra politinis išipareigojimas pereiti prie kitokio energijos vartojimo modelio ir visais valdymo lygmenimis plėtoti politiką, skirtą skatinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos šaltinių vystymą;

9. teigiamai vertina tai, kad ES lygmeniu pradėta taikyti teisinė sistema, skirta reguliuoti vietos energetikos bendruomenių kūrimą ir veikimą, taip pat jų patekimą į energijos rinką; primena, kad svarbu aiškiais apibrėžtimis ir taisyklėmis užtikrinti, kad vietos energetikos bendruomenės tikrai gali atlikti teigiamą vaidmenį teisingoje energetikos pertvarkoje, ir ragina valstybes nares išnaudoti visą jų potencialą. Tai pasakytina apie vietos energetikos bendruomenių būtinumą turėti prieigą prie finansavimo priemonių ir (arba) partnerystės sistemų, kad būtų sumažinta su investicijomis į šias bendruomenes susijusi rizika ir nebūtų jokio neigiamo nusistatymo prieš jas;

10. atkreipia dėmesį į tai, kad energetikos kooperatyvai (bendruomenės iniciatyva, kuri yra organizacinės struktūros forma), nuosavybės modelis, kuris yra unikalus tiek ekonomiškai, tiek teisiškai, siekia užtikrinti naudą vietos lygmeniu. Tokie kooperatyvai gali teikti energetikos paslaugas, pavyzdžiui, energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių savo arba savo pačių naudojimui ar pardavimui, ir saugojimo sistemas, labai mažus tinklus ir skirstomąją infrastruktūrą ir įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo priemones;

11. mano, kad energetikos kooperatyvai gali padėti decentralizuoti, atverti ir demokratizuoti energetikos sistemas ir taip daryti teigiamą poveikį darniam vietos ekonominiam ir socialiniam vystymuisi ir taip prisidėti sprendžiant energijos nepritekliaus problemą ir skatinant darbo vietų kūrimą bendruomenėje;

12. atkreipia dėmesį į tai, kad atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtojamą skatina paramos schemos, daugumoje valstybių narių orientuotos į vietos ir regionų valdžios institucijas. Kai kuriose šalyse pirmenybė teikiama atsinaujinančiųjų išteklių energijai, o kitos šalys užtikrina patekimą į rinką nustatydamos pagrįstas sąlygas. Taip pat esama daug kitų mažesnių atsinaujinančios energijos įrenginių rėmimo ir administracinių leidimų išdavimo procedūrų supaprastinimo būdų pagal regionines ar nacionalines programas;

13. rekomenduoja tiek, kiek būtina, Europos lygmeniu racionalizuoti įvairias nacionalines paramos schemas siekiant užtikrinti, kad jos galėtų padėti įgyvendinti darnaus vystymosi, Paryžiaus susitarimo ir Europos energetikos sąjungos tikslus;

14. pripažįsta, kad norint optimizuoti efektyvų biomasės naudojimą, taip mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, būtina geresnė politika; rekomenduoja skatinti optimalų biomasės atliekų, susidarančių visuose ekonominiuose ir socialiniuose sektoriuose, panaudojimą energijos gamybai vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu;

15. rekomenduoja toliau plėtoti tarpusavyje susijusias politikos ir teisėkūros sistemas siekiant pertvarkyti energetikos infrastruktūrą ir išplėsti jungiamąsias linijas vietos, regionų ir tarpvalstybiniu lygmeniu, didesnius energijos kaupimo pajėgumus ir pažangiuosius tinklus, leidžiančius valdyti energijos paklausą sistemoje, kurioje būtų didelė atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis;

Išvados ir rekomendacijos

16. ragina siekti, kad atsakomybė už vietos energetiką taptų savaime suprantamu dalyku, visų pirma įgyvendinant atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir energetikos pertvarką remiančią politiką ir užtikrinant finansinės paramos mechanizmus atsinaujinančiųjų išteklių energijai;

17. ragina labiau derinti ES ir valstybių narių regioninę ir energetikos politiką, kad būtų išnaudota dideli pranašumai darniam regionų vystymuisi, kuriuos gali paskatinti perėjimas prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos, įskaitant energetikos sistemų decentralizavimą ir priklausomybės nuo iškastinio kuro (daugiausia importuoto) mažinimą;

18. ragina nustatyti taisykles, užtikrinančias nediskriminacines galimybes vietos energetikos bendruomenėms patekti į rinkas, siekiant jas paremti politika ir teisės aktais, kuriais būtų pripažintas jų vaidmuo ir jų konkretūs poreikiai, taip pat plėtoti politiką ir taisykles, skatinančias vietos ir regionų bendradarbiavimą, priimti supaprastintas ir proporcingas reguliavimo ir administracines procedūras ir sudaryti palankesnes sąlygas naudotis technine ir ekonomine informacija, gairėmis ir finansavimu;

19. ragina valstybes nares siūlyti ir įgyvendinti įvairias atsakomybės už vietos energetiką formas, kadangi vietos energetikos bendruomenės daugelyje valstybių narių susiduria su iššūkiais, susijusiais su veiklos klausimais ir užtikrinant naudą vietos lygmeniu. Šie iššūkiai apima nenuoseklias ir netipines taisykles keičiantis rinkoms, neišsamias nacionalines strategijas ir programas, kuriomis remiamos vietos ar regioninės energetikos bendruomenės, ir sudėtingą administracinę ir reguliavimo sistemą, taikomą naujiems energijos rinkos dalyviams;

A. Rekomendacijos ES politikos formuotojams

20. pripažįsta, kad siekiant skatinti vietos energetikos bendruomenes, Europos teisės aktais turėtų būti nustatytos vienodos sąlygos ir būtiniausi reikalavimai, kad ES galėtų tapti pavyzdžiu šioje srityje;

21. rekomenduoja ES politikos priemones ir nacionalinius teisės aktus, į kuriuos perkeliama ES nuostatos arba kuriais papildomi ES teisės aktai, kurti taip, kad jie būtų palankūs vietos energetikos bendruomenių, įskaitant energijos kooperatyvus, kūrimui;

22. ragina valstybės narės lygmeniu konstruktyviai ir veiksmingai perkelti į nacionalinę teisę sąvokas „atsinaujinančiųjų išteklių energetikos bendruomenė“ ir „vietos energetikos bendruomenė“ ar kitas tokias funkcines sąvokas kaip savivaldybių energetikos bendrovės, kooperatyvai, asociacijos ir pan., siekiant užtikrinti sąlygas šioms bendruomenėms patekti į energijos rinką ir tinkamą jų poreikių pripažinimą, įskaitant rėmimo poreikius ir, jei reikia, papildomas paskatas;

Išlaikyti stabilią politinę aplinką atsinaujinančiųjų išteklių energijai skatinti

23. atkreipia dėmesį į tai, kad vietos energetikos bendruomenės dažnai yra siejamos su atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba, tiekimu, paskirstymu ir vartojimu;

24. pabrėžia, kad, siekdamas rasti finansavimą savo veiklai ir valdyti riziką, vietos energetikos bendruomenės reguliariai naudojasi viešosios paramos atsinaujinančiųjų išteklių energijai mechanizmais, tačiau ES politikos formuotojai pranešė, kad bus atsisakyta ne įmokomis grindžiamų ir nuo rinkos nepriklausomų paramos mechanizmų (pvz., fiksuoti tarifai);

25. supranta, kad perėjus prie paramos schemų ir konkursų gali sumažėti vietos energijos bendruomenių finansiniai ištekliai ar netgi jos gali būti išstumtos iš rinkos, jei į viešųjų pirkimų procedūras bus įtraukti sudėtingi reikalavimai;

26. pritaria, kad dėl specialių paramos mechanizmų sprendimus turi priimti valstybės narės ir kad ES teisės aktais ir politika neturi būti ribojama valstybių narių parama atsinaujinančių išteklių energijos gamybai, neatsižvelgiant į tai, ar būtų taikomi rinkos mechanizmai ar su rinka nesusiję mechanizmai;

Energijos rinkos taisyklių nustatymas siekiant paremti visos energetikos sistemos perėjimą

27. ragina imtis veiksmų, kad mažmeninės elektros energijos rinkos taptų dinamiškesnės ir konkurencingesnės, ir pabrėžia, kad tam, kad energijos vartotojai galėtų pasinaudoti energijos rinkos liberalizavimu ir kad vietos energetikos bendruomenės galėtų prisidėti prie labiau diversifikuotos ir lankstesnės rinkos, svarbu stebėti didmeninės ir mažmeninės elektros energijos rinkos koncentracijos lygį ir užtikrinti įvairių rinkos dalyvių ekonominės ir finansinės galios ir įtakos stebėseną;

28. džiaugiasi, kad, atsižvelgiant į dabartinės ES teisės aktų sistemos patobulinimus, kurių pasiekta pasiūlymais dėl naujo švarios energijos teisės aktų rinkinio, įskaitant susijusius su nauja direktyva dėl energijos vidaus rinkos, bus pripažintas vietos energetikos bendruomenių, kaip energijos gamintojų, skirstytojų ir vartotojų, vaidmuo užtikrinant energetikos sistemos veikimą; be to, bus išplėstos taisyklės, kad jos apimtų visas vietos energetikos bendruomenių teikiamas paslaugas, pavyzdžiui, efektyvus energijos vartojimas, energijos kaupimas, vietos skirstomųjų tinklų valdymas ir tinklo balansavimas;

29. rekomenduoja supaprastinti taisykles ir administracines procedūras, taikytinas smulkiesiems atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojams ir vietos energetikos bendruomenėms siekiant, kad šie rinkos dalyviai, kurie paprastai yra kitokio pobūdžio energetikos bendrovės, nebūtų diskriminuojami dėl administracinės naštos ir tiesioginių ar netiesioginių sąnaudų;

30. mano, kad taisyklėmis ir teisės aktais negali būti ribojamos mažus pajėgumus turinčių atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojų ir vietos energetikos bendruomenių galimybės sujungti produkciją ir tiekti energiją, panašiai kaip specializuotos įmonės, įskaitant novatoriškų iniciatyvų, tokių kaip virtualios elektrinės, įgyvendinimą;

Užtikrinti įvairių politikos sričių nuoseklumą ir darną

31. ragina į įvairius ES teisės aktus įtraukti nuostatas, kuriomis nuosekliai skatinamos vietos energetikos bendruomenės ir kuriose atsižvelgiama į sąvokas „vietos energetikos bendruomenės“ ir „atsinaujinančiųjų išteklių energetikos bendruomenė“;

B. Rekomendacijos nacionalinio lygmens politikos formuotojams

32. primygtinai ragina kuo skubiau perkelti į nacionalinę teisę ES teisės aktus ir įgyvendinti bendrą energetikos politiką; nacionalinio lygmens politikos formuotojus ragina nustatyti nacionalinius tikslus ir numatyti konkrečias paskatas vietos energetikos bendruomenėms;

Pripažinti vietos energetikos bendruomenių vaidmenį teisės aktuose ir susijusioje nacionalinėje politikoje

33. pabrėžia, kad pasiūlymuose dėl energetikos teisės aktų rinkinio apskritai ir ypač dėl švarios energijos atkreipiamas dėmesys į priemones, kuriomis skatinama pripažinti vietos energetikos bendruomenių vaidmenį vykstant energetikos pertvarkai ES, ir kad į tai atsižvelgdamos valstybės narės turi priimti atitinkamas teisės aktų nuostatas, skirtas vietos energetikos bendruomenėms, bet kuriose atsižvelgiama į konkrečius nacionalinius reikalavimus;

Parengti vietos energetikos bendruomenių ir vietos lygmens bendradarbiavimą skatinančią politiką ir taisykles

34. ragina nacionalinio lygmens politikos formuotojus nustatyti priimtina politiką ir (arba) taisykles, kuriomis būtų skatinamos vietos energetikos bendruomenės; šios taisyklės galėtų:

- a) užtikrinti, kad smulkūs energijos gamintojai turėtų garantuotą prieigą prie energijos rinkos ir tam skirtos infrastruktūros;
- b) skatinti vietos lygmeniu energetikos projektus, kuriuos vykdo smulkūs vietos ir (arba) regionų gamintojai;

35. pabrėžia, kad reikėtų nustatyti taisykles, kuriose būtų apibrėžta galima nauda, siekiant užtikrinti, kad ji liktų vietos bendruomenėje, ir kurios pirmiausia būtų naudingos socialiniam ir ekonominiam bendruomenės vystymuisi, o ne projektų akcininkams;

36. pripažįsta, kad nacionalinė politika, numatydama finansines paskatas (pvz., mokesčių lengvatas, pagalbą investicijoms) arba sumažindama sąskaitas už energiją, gali skatinti bendruomenių energetikos projektų tvarumo ir aplinkos apsaugos aspektus; Ji taip pat gali numatyti papildomų paskatų projektams, kurie yra savarankiški ar teikia įvairias paslaugas ir privalumus;

Nustatyti supaprastintas ir proporcingas vietos energetikos bendruomenėms skirtas reguliavimo ir administracines procedūras

37. pritaria nustatytiems reikalavimams įdiegti „vieno langelio“ principu veikiančią projektų sertifikavimo ir tvirtinimo procedūrą, pasiūlytą Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje, kuria valstybėms narėms suteikiamas tinkamas pagrindas priimti nacionalinėms ir vietos sąlygoms pritaikytus sprendimus;

Sudaryti sąlygas vietos energetikos bendruomenėms naudotis technine ir ekonomine informacija, gairėmis ir finansavimu

38. pripažįsta, kad vietos energetikos bendruomenių projektai ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos kooperatyvai pasinaudojo finansavimo galimybėmis, suteiktomis pagal viešosios pagalbos priemonę, lėšomis pagal ES iniciatyvas arba komercinių bankų finansavimu;

39. rekomenduoja nacionaliniu lygmeniu nustatyti konkrečias finansinės paramos vietos energetikos bendruomenėms schemas, visų pirma planavimo ir projektų rengimo etapu (pvz., dotacijas pakeičiant paskolomis, numatant garantijas arba mažesnių sąnaudų paskolas ir kt.), supaprastinti sąlygas naudotis technine informacija ir bendruomenių projektų rengimo, jų finansavimo ir įgyvendinimo gairėmis;

C. Rekomendacijos vietos ir regionų valdžios institucijoms

Parengti vietos politiką, kuria skatinama plėtoti vietos energetikos bendruomenes

40. atkreipia dėmesį, kad vietos ir regionų valdžios institucijos gali prisidėti prie ES ir nacionalinės politikos priimdamos tolesnius tikslus, susijusius su vietos energetikos bendruomenių indėliu į vietos energetikos tikslų įgyvendinimą. Pavyzdžiui, daugelis miestų dalyvauja Merų pakto iniciatyvoje, kur nustatyti vietos tvarios energetikos ir klimato veiksmų planai;

41. ragina vietos ir regionų valdžios institucijas nustatyti vietos arba regionines energetikos bendruomenes, kurios gali padėti pasiekti vietos lygmens energetikos ir socialinės politikos tikslus ir nustatyti jų plėtojimui remti skirtus mechanizmus, kai būtina ir kai galima tai pasiekti nediskriminaciniu keliu;

Galimybių partnerystės pagrindu bendradarbiauti su vietos energetikos bendruomenėmis arba kurti vietos energetikos bendruomenes analizė

42. mano, kad, siekiant stiprinti vietos energetikos bendruomenių indėlį į vietos lygmens politikos tikslų įgyvendinimą, vietos ir regionų valdžios institucijos, bendradarbiaudamos su vietos gyventojais, gali kurti partnerystes su esamomis bendruomenėmis arba kurti naujas;

43. pabrėžia, kad vietos energetikos bendruomenės ir vietos ir regionų valdžios institucijos yra viena kitą papildančios partnerės; iš tiesų, vietos ir regionų valdžios institucijos suteikia pagrindą projektams, skirtiems atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybai, administracinę pagalbą ir lengvatinius tarifus, o vietos energetikos bendruomenės yra atsakingos už techninę kompetenciją ir ekonominę ir finansinę pagalbą įgyvendinant projektus;

44. mano, kad vietos ir regionų valdžios institucijos atlieka svarbų vaidmenį energetikos pertvarkos procese prisiimdamos atsakomybę už vietos energijos skirstomuosius tinklus, jų nuosavybę ar valdymą pasitelkdamos šalutines ir komunalines paslaugas teikiančias įmones; vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka svarbus vaidmuo supažindinant savo piliečius su galimybėmis dalyvauti vietos energetikos sektoriuje ir platinant atitinkamą informaciją.

2018 m. gruodžio 6 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Karl-Heinz LAMBERTZ
